Valtuustoaloite vanhustenhoivan yksiköiden sulkemispäätöksen uudelleenarviointi ja 9.12.2025 palveluverkkopäätöksen toimeenpano

Aluehallitus 10.03.2026 § 424

Valmistelija vs. hallintopalvelupäällikkö Kirsi Kellokangas, p. 040 188 2180

Selostus asiasta

Yleistä

Aluevaltuuston 17.2.2026 kokouksessa jätettiin liitteenä oleva valtuustoaloite vanhustenhoivan yksiköiden sulkemispäätöksen uudelleenarviointi ja 9.12.2025 palveluverkkopäätöksen toimeenpano (aluevaltuutettu Leila Lindell ja allekirjoittaneet).

Aluevaltuusto lähetti valtuustoaloitteen aluehallituksen valmisteltavaksi.

Toimivalta

hallintosääntö 143 §

Esittelijä Vt. hyvinvointialuejohtaja Kallimo Kati

Päätösehdotus

Aluehallitus antaa valtuustoaloitteen edelleen strateginen johtaminen ja järjestäminen vastuualuejohtaja Anu Pihlin, sosiaali- ja terveyspalvelut toimialajohtaja Kati Kallimon sekä konsernipalvelut toimialajohtaja Lasse Lepän valmisteltavaksi.

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Hyvinvoinnin ja terveyden lautakunta 21.10.2026 § 73

Valmistelija strategiajohtaja Anu Pihl, p. 050 320 4896
toimialajohtaja Kati Kallimo, p. 050 442 2302

Selostus asiasta

Yleistä

Aluevaltuutettu Leila Lindell ja muut valtuustoaloitteen allekirjoittaneet ovat jättäneet valtuustoaloitteen, jossa esitetään että

1. Aluehallitus antaa aluevaltuustolle kirjallisen selvityksen siitä mihin toimenpiteisiin 9.12.2025 hyväksytyn teksilisäyksen toimeenpanemikseksi on ryhdytty.
2. Selvityksessä nimetään vastuuhenkilöt ja aikataulu kunnittaiselle uudelleen arvioinnille
3. Kuntien kanssa käytävien neuvottelujen vastuutaho ja prosessi täsmennetään

4. Ennen kuin kunnittainen arviointi on tehty ja tuotu valtuustolle vanhustenhoivan yksiköiden sulkemisia ei panna täytäntöön
5. Arvioinnissa esitetään erikseen laskelmat ostopalveluiden vähentämisestä ja yksiköiden säilyttämisen talousvaikutuksista
6. Hyvinvointialue valmistelee tämänkaltaisia toimenpiteitä varten valmennusohjelman asukkaille, joita muutos koskee.

Vastaus valtuustoaloitteeseen

Vastauksessa valtuustoaloitteeseen kuvataan, miten aluevaltuuston 9.12.2025 päätökseen sisältyvän tekstilisäyksen toimeenpanoa on viety eteenpäin, miten kuntien kanssa käytävää vuoropuhelua on vahvistettu ja miten muutosten vaikutuksia asukkaisiin, läheisiin, henkilöstöön ja kuntiin huomioidaan toimeenpanossa.

1. **Valtuustoaloitteessa esitetään, että aluehallitus antaa aluevaltuustolle kirjallisen selvityksen siitä, mihin toimenpiteisiin 9.12.2025 hyväksytyn tekstilisäyksen toimeenpanemiseksi on ryhdytty**

Tekstilisäyksen johdosta hyvinvointialue on ryhtynyt useisiin konkreettisiin toimenpiteisiin. Tavoitteena on ollut vahvistaa kuntien kanssa käytävää vuoropuhelua ja varmistaa, että ikääntyneiden asumista tarkastellaan osana laajempaa palvelujen, hyvinvoinnin edistämisen ja ennakoinnin kokonaisuutta. Kuntia on pyydetty joulukuussa 2025 nimeämään edustajansa asumisen kehittämisen ryhmään, jonka on tarkoitus kokoontua neljä kertaa vuodessa. Työryhmän työskentelyn keskeinen tavoite on erilaisten asumisen tarpeiden ennakointi.

Tekstilisäyksen teemat on lisäksi kytketty osaksi ”suunnitelma ikääntyneen väestön tukemiseksi” -valmistelua. Ikääntyneiden asumisen kokonaisuus liittyy olennaisesti suunnitelman sisältöihin ja asumisen tarpeiden huomioiminen ja ennakointi on myös lakiin perustuva velvollisuus. Osana valmistelua on toteutettu laaja kuntakierros, jonka aikana erilaisia asumisen tarpeista on kartoitettu ja vaihtoehdoista keskusteltu.

Tekstilisäyksen mukaisia teemoja käsitellään lisäksi myös muissa rinnakkaisissa kokonaisuuksissa. Esimerkiksi hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen neuvotteluissa kunnan ja hyvinvointialueen välinen yhteistyö, yhdyspinnat ja ikääntyneiden asuminen ovat olleet keskeisiä neuvottelujen teemoja keväällä 2026. Neuvottelujen teemat on sovittu yhdessä kuntien kanssa. Näin tekstilisäyksen toimeenpano ei rajaudu yksittäiseen prosessiin, vaan sitä viedään eteenpäin useissa pysyvissä ja toistuvissa yhteistyörakenteissa.

Kohdat 2 ja 3:

- **Valtuustoaloitteessa esitetään, että selvityksessä nimetään vastuuhenkilöt ja aikataulu kunnittaiselle uudelleen arvioinnille**
- **Valtuustoaloitteessa esitetään, että kuntien kanssa käytävien neuvottelujen vastuutaho ja prosessi täsmennetään**

Selvitykselle on nimetty vastuutahot ja tekstilisäyksen mukainen kunnittainen uudelleen arviointi on toteutettu osana edellä mainittua suunnitelmaa ikääntyneen väestön tukemiseksi. Selvitys on toteutettu kesän ja syksyn 2026 aikana ja se on sisältänyt laajan kuntakierroksen.

Kuntien kanssa käydään säännöllistä vuoropuhelua myös muissa eri foorumeissa. Näistä lakisääteiset Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden (HYTETU) edistämisen-neuvottelut on toteutettu kuntaryhmittäin keväällä 2026. Myös mallia, jossa neuvottelut käydään yksittäisten kuntien kanssa, on kokeiltu. Kevään 2026 neuvotteluissa yhtenä keskeisenä teemana oli ikääntyneiden asuminen yhdyspintana kuntien ja hyvinvointialueen välillä. Näitä neuvotteluja kuntien (ja myös järjestöjen) kanssa koordinoidaan Hyvinvointi- ja kumppanuudet palvelualueelta. HYTETU-neuvottelujen jälkeen osa kunnista on esittänyt toiveita myös erillisistä teemoitetuista keskusteluista ja näihin toiveisiin pystytään vastaamaan.

Keväällä 2026 perustettu asumisen kehittämisen ryhmä toimii jatkuvana yhteistyörakenteena ennakointiin ja säännölliseen vuoropuheluun.

4. Valtuustoaloitteessa esitetään, että ennen kuin kunnittainen arviointi on tehty ja tuotu valtuustolle, vanhusten hoivan yksiköiden sulkemisia ei panna täytäntöön

Keski-Suomen hyvinvointialue on ollut arviointimenettelyssä. Arviointimenettelyssä on annettu 26.9.2025 hyvinvointialuelain 122 §:n mukainen toimenpide-ehdotus, jonka mukaan hyvinvointialueen tulee hyväksyä ja viivytyksettä toimeenpanna palveluverkkoa koskeva vaiheen 2 suunnitelma, jonka taloudelliset vaikutukset ovat vähintään 18,6 miljoonaa euroa. Tämä asettaa toimeenpanolle reunaehdot, jotka hyvinvointialueen on otettava huomioon samalla, kun muutosten vaikutuksia arvioidaan ja kuntien kanssa käytävää vuoropuhelua jatketaan.

Hyvinvointialuelain 122 §:n mukainen toimenpide-ehdotus on hyvinvointialuetta velvoittava. Ikääntyneiden asumisen yksiköitä koskevat ratkaisut ovat osa aluevaltuuston 9.12.2025 päättämää palveluverkko 2 -kokonaisuutta. Toimeenpano on tehty aluevaltuuston päätöksen ja arviointimenettelyn edellyttämällä tavalla, mutta samalla huolehtien siitä, että muutokset toteutetaan hallitusti erityisesti asukkaiden ja läheisten tilanne huomioiden ja että vaikutuksia seurataan toimeenpanon edetessä.

5. Valtuustoaloitteessa esitetään, että arvioinnissa esitetään erikseen laskelmat ostopalveluiden vähentämistä ja yksiköiden säilyttämisen talousvaikutuksista

Palveluverkon tarkastelussa on arvioitu asumispalveluyksiköiden käyttöastetta, toimitilojen kuntoa ja tarkoituksenmukaisuutta, henkilöstön saatavuutta, väestöennusteita, palvelujen peittävyyttä sekä yksiköiden kustannusrakennetta. Arvioinnissa on pyritty muodostamaan kokonaiskuva siitä, miten palvelut voidaan järjestää pitkällä aikavälillä kestävällä tavalla ja samalla turvata ikääntyneiden tarvitsemat palvelut. Muutokset ovat kohdistuneet pääasiassa niille alueille, joissa palvelun peittävyys 75 vuotta täyttäneistä on ollut erityisen korkea.

Keski-Suomen hyvinvointialueen ikääntyneiden asumispalvelujen palveluverkkoa uudistetaan osana hyvinvointialueen talouden tasapainottamista sekä palvelujärjestelmän pitkän aikavälin kestävyyden vahvistamista. Hyvinvointialueen taloudellinen tilanne edellyttää rakenteellisia ratkaisuja, joilla voidaan turvata lakisääteisten palvelujen järjestäminen ja vastata kasvavaan palvelutarpeeseen käytettävissä olevien resurssien puitteissa.

Sekä oman palvelutuotannon että ostopalvelun vähentämistä tehdään hallitusti osana vuoden 2026 talousarviota ja sitä tullaan jatkamaan myös vuonna 2027. Palveluverkon kautta tehtävät sopeuttamistoimenpiteet

tuovat näkyväksi vain omaan toimintaan kohdistuvan sopeuttamisen, mutta myös ostopalvelua vähennetään suunnitelmallisesti, jotta muuta maata kattavampi ympärivuorokautisen asumisen peittävyys saadaan laskettua arviointimenettelyn toimenpide-ehdotuksen mukaisesti enintään maan keskitasoon.

Kun palveluverkko 2 ratkaisua valmisteltiin ja kustannuksia arvioitiin, oman tuotannon kustannus poistuvissa yksiköissä on ollut noin 15–17 % kalliimpaa kuin ostopalvelu.

Säästö, joka syntyy yksiköiden lakkauttamisella, on esitetty palveluverkkomateriaalissa seuraavasti:

	Kustannus-vaikutus yhteensä (vuositasolla)	Tila-kustannukset	Tuki-palvelut	Henkilöstö	Muut	Huomiot
Yhteensä – ikääntyneiden ympäri-vuorokautinen	5 789 700	961 000	623 800	4 120 900	84 000	
Tuuliharju, Luhanka	911 000	217 000	94 000	600 000		
Länkipohja, Jämsä	1 608 000	294 000	180 000	1 078 000	56 000	Tuloja jää kertymättä -427.000
Hopearanta, Kivijärvi	691 700	99 000	81 800	510 900		
Sylvi, Laukaa	1 679 000	351 000	268 000	1 032 000	28 000	Tuloja jää kertymättä -160.000
Harjuhovi, ympäri-vuorokautisesta yhteisölliseksi asumiseksi	900 000			900 000		

Ilman yksiköiden sulkemista esitetty 5,7 miljoonan säästö jäisi syntymättä.

Palveluverkon uudistaminen on välttämätöntä palvelujen turvaamiseksi tiukan talouden ja vahvistuneen valtionohjauksen raamissa. Samalla on tärkeää, että uudistukset toteutetaan ennakoiden, avoimesti viestien ja vaikutuksia seuraten.

6. Valtuustoaloitteessa esitetään, että hyvinvointialue valmistelee tämän kaltaisia toimenpiteitä varten valmennusohjelman asukkaille, joita muutos koskee.

Hyvinvointialueella on olemassa toimintamalli, jonka mukaan muutoksia viedään läpi siten, että asukkaita ja heidän läheisiään tuetaan muutoksen eri vaiheissa. Sama koskee henkilöstöön kohdistuvan muutoksen tukea. Valtuustoaloitteessa esitetty valmennuksellinen näkökulma on tärkeä, ja sen sisältöä toteutetaan käytännössä erityisesti viestinnän, kohtaamisten, yksilöllisen tuen ja muutostilanteen suunnitelmallisen ohjauksen kautta.

Muutokseen liittyvä viestintäsuunnitelma laaditaan aina sekä koko hyvinvointialuetta että yksittäistä kuntaa koskevaksi. Muutoksen tukeen kuuluu tiedottaminen useilla eri tavoilla, kuten sanomalehtien, sosiaalisen median, kasvokkaisten tapaamisten ja etätapaamisten kautta. Kevään 2026 aikana on pidetty useita asukasiltoja myös kuntien asukkaille, koska muutokset koskettavat tai kiinnostavat usein koko kuntaa ja tietoa tarvitaan laajasti.

Jokaisessa suljettavassa yksikössä on pidetty kohdennettuja asukasiltoja yksikön asukkaille ja läheisille. Näissä tilaisuuksissa on kerrottu muutoksen etenemisestä, vastattu kysymyksiin ja tuettu asukkaita sekä läheisiä valmistautumaan tulevaan muutokseen.

Lisäksi asukkaan omahoitajalla on keskeinen valmennuksellinen ja vastuullinen rooli yksittäisen asukkaan tilanteessa silloin, kun uutta kotia etsitään. Keskusteluissa ovat mukana myös läheiset, ja heidän toiveitaan ja näkemyksiään kuullaan uutta asuinpaikkaa arvioitaessa. Erityisesti iäkkäiden ja esimerkiksi muistisairaiden henkilöiden kohdalla vaikuttavinta on käsitellä muutosta asukkaalle sopivalla tavalla, yksilöllisesti ja osana arkea.

Toimivalta

hallintosääntö 18 §

Esittelijä

Toimialajohtaja, sosiaali- ja terveyspalvelut Kallimo Kati

Päätösehdotus

Hyvinvoinnin ja terveyden lautakunta esittää aluehallitukselle vastauksen valtuustoaloitteeseen sekä sen viemistä edelleen aluevaltuuston käsiteltäväksi.

Pöytäkirja tarkastetaan tämän pykälän osalta kokouksessa.

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Pöytäkirja tarkastettiin tämän pykälän osalta kokouksessa.

Strategiajohtaja Anu Pihl poistui kokouksesta tämän pykälän käsittelyn jälkeen klo 18:04.

Aluehallitus 03.11.2026 § 279

Esittelijä

vt. hyvinvointialuejohtaja Leppä Lasse

Päätösehdotus

Aluehallitus päättää

1) merkitä valtuustoaloitteeseen laaditun vastauksen tiedokseen,

2) lähettää sen edelleen tiedoksi aluevaltuustolle sekä

3) esittää aluevaltuustolle, että se toteaa valtuustoaloitteen loppuun käsitellyksi.

<u>Kokouskäsittely:</u>

Asiaa käsiteltäessä Jouko Nykänen esitti Jukka Haaparannan ja Irma Hirsjärven kannattamana asian palauttamista valmisteluun.

Puheenjohtaja totesi, että on tehty kannatettu palautusesitys ja on suoritettava äänestys.

Puheenjohtaja esitti suoritettavaksi äänestyksen seuraavasti: ne, jotka kannattavat pohjaesitystä, vastaavat sanalla JAA, ja ne, jotka kannattavat

Nykäsen tekemää palautusesitystä, vastaavat sanalla EI. Äänestysesitys hyväksyttiin.

Suoritetussa äänestyksessä annettiin 7 JAA-ääntä (Ylälehto, Ahola, Rantanen, Flyktman, Hyöky, Peltonen, Visakorpi-Kemppainen) ja 5 EI-ääntä (Haaparanta, Hirsjärvi, Kiminkinen, Mikkonen, Nykänen), jolloin asian
käsittelyä jatkettiin.

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Pöytäkirja tarkastettiin tämän pykälän osalta kokouksessa.

Aluevaltuusto 10.11.2026
302/00.05.01/2026

Päätösehdotus

Aluevaltuusto

1) päättää hyväksyä valtuustoaloitteeseen laaditun vastauksen sekä

2) toteaa valtuustoaloitteen loppuun käsitellyksi.

Päätös